

ARBEIDSMOBILITEIT IN DE BOUWSECTOR: JA, SOCIALE DUMPING: NEE

Marc Dillen

In de bouwsector werken heel wat buitenlandse arbeidskrachten. Als deze economische migratie goed georganiseerd en gecontroleerd verloopt, helpen deze werknemers een knelpunt in ons land op te vangen. Indien niet, dan is sociale dumping een reëel risico voor deze sector. Regulering is in de eerste plaats een taak voor de overheid, die met een toereikende controle en internationale afspraken misbruiken kan terugdringen. Maar ook de bedrijfswereld zelf heeft in deze een belangrijke rol. Bouwbedrijven krijgen van de VCB een deontologische code met drie duidelijke pijlers voorgelegd. Met een goede controle en eerlijke bedrijven vermijden we oneerlijke concurrentie en sociale fraude op onze arbeidsmarkt.

Buitenlandse arbeidkrachten in de bouw: iedereen kan winnen

Traditioneel is de vraag naar gekwalificeerde werknemers continu hoog in de bouwsector. Die zoektocht gaat van arbeiders, tot bedienden en ingenieurs. Hoewel dat tekort vandaag minder pertinent is aangezien het aantal jobs in dalende lijn gaat, verwachten we de komende jaren een sterke heropleving van arbeidsplaatsen. Binnenkort moeten bouwondernemingen immers op zoek naar vervanging voor een groot aantal pensioengerechtigde arbeiders.

Onze bouwsector schakelt al langer buitenlandse arbeidskrachten in om het lokale tekort aan geschikte profielen op te vangen. Als deze economische migratie goed georganiseerd en gecontroleerd verloopt, helpen deze arbeiders een knelpunt in ons land op te vangen.

De buitenlandse werkkrachten die hun weg vinden naar ons land, kunnen op hun beurt hun levensstandaard verhogen. Zo leert ervaring dat onze bouwbedrijven werkzekerheid bieden aan een groot aantal Oost-Europese arbeiders. Tot voor kort konden deze arbeiders, vaak Polen en Roemenen, vooral terecht in het Verenigd Koninkrijk en Ierland, maar de gevolgen van de financiële crisis heeft hen ook naar België geleid. Immers, de bouwsector bleef in ons land langer gespaard van de huidige economische moeilijkheden.

Een open Europa zonder nationale spelregels?

De economische grenzen vallen weg in Europa. Het resultaat is een eenheidsmarkt met vrij verkeer van ondernemingen en werknemers. Dat is een goede zaak, maar vrij verkeer van arbeid mag niet gelijk staan aan oneerlijke concurrentie en nog veel minder aan sociale fraude. Sociale dumping kan uiteraard niet. Zwartwerk en het statuut van zelfstandigen en schijnzelfstandigen vormen de voedingsbodem voor deze problematiek.

Het is onrustwekkend hoe onze bouwsector wordt verstoord door buitenlandse firma's die illegaal arbeidskrachten aanbieden of personeel ter beschikking stellen. Alle betrokkenen, van overheden, beroepsorganisaties en ondernemingen tot hun klanten, zouden zich moeten aangesproken voelen door de problematiek. Het gaat om een gedeelde verantwoordelijkheid.

Daarom heeft de Confederatie Bouw jarenlang gestreden op Europees niveau opdat buitenlandse firma's bepaalde regels uit het nationale arbeidsrecht zouden moeten respecteren wanneer zij hun buitenlandse arbeidskrachten hier tijdelijk laten werken (de detachering). Europa erkent de bezorgdheid van de Confederatie: zo moeten arbeidskrachten tenminste het minimumloon krijgen van het land waar ze aan de slag zijn.

Regels vlotjes omzeild

Louter het opstellen van rechtsregels is onvoldoende. Uit de praktijk blijkt dat ze op grote schaal worden omzeild via allerlei onwettige wegen: schijnzelfstandigheid, valse statuten, het negeren van sociale regelgeving enzovoort.

Onze sociale inspectie voelt zich er soms machteloos bij, omdat de misbruiken talrijk zijn en niet in het minst vanwege het grensoverschrijdende karakter van de arbeidsprestaties.

Efficiëntere controle en internationale samenwerking zijn dringend nodig

De Confederatie heeft begrip voor de moeilijke situatie van de inspectie, maar kan een fatalistische houding niet accepteren.

Toereikende controle is de absolute voorwaarde om misbruiken terug te dringen. Wij roepen de overheid dan ook op om de werkmiddelen van de inspectie te versterken. Ook samenwerking met de overheden van de andere lidstaten, meer bepaald de landen die deze arbeidskrachten leveren, is een noodzaak. Tot op vandaag hebben wij de indruk dat het aangaan van zulke cruciale partnerships geen politieke prioriteit is.

Bedrijven nemen de handschoen op

Op vraag van zijn leden heeft de Confederatie Bouw een duidelijke deontologische lijn aangegeven. De leidraad van bouwondernemingen bestaat uit drie pijlers.

- Eén. Zij weigeren systematisch elk arbeidsaanbod dat duidelijk illegaal is, bijvoorbeeld een aanbod met abnormaal lage prijzen. Koppelbazen verklaren wel eens hun lage prijzen door het verschil in sociale lasten die betaald worden in het land van oorsprong, conform de Europese regelgeving. Maar laat u niets wijsmaken. Hoewel de sociale lasten verschillen van land tot land, is het verschil nooit groot genoeg om een abnormaal lage prijs te verklaren.
- Twee. Een bouwbedrijf kiest zijn onderaannemers oordeelkundig. Onder meer door aangepaste bepalingen op te nemen in het contract, stelt de hoofdaannemer alles in het werk om frauduleuze toestanden in de keten van onderaannemers te vermijden. De hoofdaannemer kan echter geen controle uitoefenen over de hele keten. Zo blijkt het in de praktijk vaak moeilijk om na te gaan wie nu juist de onderaannemers van de onderaannemers zijn.
- Ten slotte, een verantwoord bedrijf neemt in de mate van het mogelijke buitenlandse arbeidskrachten rechtstreeks in dienst, eerder dan een beroep te doen op onderaannemers.

Bewuste klanten maken het verschil

Als opdrachtgever wordt een particulier niet verantwoordelijk geacht voor de arbeidsrelaties op zijn bouwplaats. Dat is billijk, maar toch doet de klant er goed aan op de hoogte te zijn van het fenomeen sociale fraude. Financiële incentives zouden het verantwoordelijkheidsbesef van de klant kunnen aanmoedigen. Men zou bijvoorbeeld premies of fiscale voordelen aan de particulier kunnen toekennen bij het inwilligen van specifieke controleverplichtingen.

Nieuwe maatregelen

Maatregelen, die binnenkort van kracht zullen zijn, komen reeds tegemoet aan enkele van de geschetste uitdagingen. Een belangrijke aanpassing komt er in de regelgeving op schijnzelfstandigen. Als een arbeidssituatie niet voldoet aan bepaalde voorwaarden, dan zal er automatisch een vermoeden van arbeid in loondienst gelden. Daarnaast zal ook de regelgeving over de aansprakelijkheid van aannemers en opdrachtgevers voor de lonen van werknemers van onderaannemers veranderen. En in de toekomst volgen nog maatregelen tegen sociale fraude, zoals de identificatie van werknemers op de bouwplaats.

Bio

Marc Dillen (°1959) leidt sinds 1991 de Vlaamse Confederatie Bouw (VCB), de beroepsorganisatie van 9.000 bouwbedrijven in Vlaanderen. Nadat hij zijn licentiaatsstudie economische wetenschappen en een bijkomende Master of Business Administration had afgerond aan de KU Leuven, startte hij in 1982 zijn loopbaan als onderzoeker bij diezelfde universiteit. In 1989 ging hij aan de slag bij de Confederatie

Bouw. Naast Directeur-generaal van de VCB, is hij vandaag lid van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de SERV-sectorcommissie Hout-Bouw, de raad van beheer van het Fonds voor Vakopleiding in de Bouwnijverheid en VDAB, ondervoorzitter van Flanders International Technical Agency (FITA) en secretaris-generaal van het Vlaams Overleg Ruimtelijke Ordening en Huisvesting (VLORO).